

**Wyrok z dnia 7 października 1998 r.**

**II UKN 250/98**

**Z porównania art. 21 ust. 2 z art. 21 ust. 2a ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (jednolity tekst: Dz.U. z 1998 r. Nr 7, poz. 25 ze zm.) wynika, że chodzi tylko o rozróżnienie, czy niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym ma charakter długotrwały, czy stały. Natomiast w obu tych sytuacjach zmiany w stanie zdrowia muszą powodować przeciwwskazania do osobistego wykonywania niezbędnych prac w danym gospodarstwie rolnym.**

Przewodniczący: SSN Teresa Romer, Sędziowie: SA Beata Gudowska, SN Stefania Szymańska (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 7 października 1998 r. sprawy z wniosku Ewy K. przeciwko Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego-Oddziałowi Regionalnemu w J. o rentę rolniczą, na skutek kasacji wnioskodawczyni od wyroku Sądu Apelacyjnego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie z dnia 13 marca 1998 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

### **U z a s a d n i e**

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego-Oddział Regionalny w J. decyzją z dnia 20 kwietnia 1995 r. odmówiła Ewie K. przyznania renty inwalidzkiej rolniczej wobec niestwierdzenia długotrwałej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym.

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie wyrokiem z dnia 30 kwietnia 1996 r. zmienił zaskarżoną decyzję przez „uznanie” wnioskodawczyni za długotrwale niezdolną do pracy w gospodarstwie rolnym od roku

1989, a w pozostałej części jej roszczenie „o przyznanie prawa do renty inwalidzkiej rolniczej przekazał KRUS do dalszego rozpoznania.”

Na skutek rewizji wnioskodawczynie od tego wyroku, w której podniosła zarzut nieorzeczenia przez Sąd Wojewódzki o jej prawie do renty inwalidzkiej, lecz tylko o jednej z przesłanek, Sąd Apelacyjny - uwzględniając ten zarzut, jak również z powodu niewyjaśnienia przez Sąd pierwszej instancji istotnej w sprawie okoliczności co do początkowej daty okresu niezdolności wnioskodawczynie do pracy w gospodarstwie rolnym - uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji z zaleceniem zasięgnięcia opinii placówki naukowej - przy uwzględnieniu kryteriów przewidzianych w art. 21 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (jednolity tekst: Dz.U. z 1998 r. Nr 7, poz. 25) oraz w § 2 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 21 października 1991 r. w sprawie ustalania prawa do renty inwalidzkiej rolniczej... (Dz.U. Nr 103, poz. 449).

Po ponownym rozpoznaniu sprawy, Sąd Wojewódzki wyrokiem z dnia 21 czerwca 1997 r. oddalił odwołanie wnioskodawczynie. Sąd ten przeprowadził dowód z opinii [...] Uniwersytetu J. w K. - Katedry i Zakładu Medycyny Sądowej i na podstawie tejże opinii przyjął, iż brak jest przesłanek do stwierdzenia u wnioskodawczynie długotrwałej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym. Występująca często u osób w wieku wnioskodawczynie choroba zwyrodnieniowa kręgosłupa bez tzw. objawów korzeniowych, ze znacznym nawarstwieniem nerwicowym, umożliwia bowiem jej wykonywanie pracy fizycznej w zakresie odpowiadającym wiekowi. U wnioskodawczynie nie stwierdzono objawów uszkodzenia ośrodkowego i obwodowego układu nerwowego

Sąd Apelacyjny w Krakowie podzielił zarzut wnioskodawczynie, że Sąd Wojewódzki w sposób niepełny wykonał wiążące go wskazania co do przeprowadzenia dowodu z opinii medycznego instytutu naukowego - z powodu nieodniesienia się autorów opinii [...] Uniwersytetu J. do ustawowych kryteriów decydujących o zakwalifikowaniu danej osoby jako długotrwałej, tj. przez okres dłuższy niż 6 miesięcy, niezdolnej do pracy w jej gospodarstwie rolnym. Mając ponadto na uwadze załączone przez wnioskodawczynię wyniki dodatkowych badań rezonansem magnetycznym, przeprowadził dodatkowo dowód z opinii uzupełniającej tej placówki naukowej przy szczegółowym - odpowiadającym kryteriom ustawowym - określeniu zakresu prac w gospodarstwie rolnym.

Wyrokiem z dnia 13 marca 1998 r. Sąd Apelacyjny oddalił apelację wnioskodawczyni. W motywach wyroku stwierdził, iż uzupełniająca opinia Katedry i Zakładu Medycyny Sądowej [...] Uniwersytetu J. z dnia 12 stycznia 1998 r., którą podziela, daje podstawę do wykluczenia u wnioskodawczyni długotrwałej niezdolności do pracy w jej gospodarstwie rolnym w rozumieniu art. 21 ust. 2 ustawy z 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników. Uzupełniony materiał dowodowy uzasadnia bowiem ustalenie, że u wnioskodawczyni nie występuje czynna choroba narządów wewnętrznych, jak również poważniejsze następstwa neurologiczne choroby zwyrodnieniowej kręgosłupa, która sprawia jej dolegliwość od wielu lat. Choroba ta może powodować nawracające bóle okresowe, ograniczające sprawność fizyczną na okres maksymalnie kilku tygodni w ciągu roku, co jednak nie oznacza długotrwałej - w rozumieniu ustawowym - niezdolności do pracy w posiadanym przez wnioskodawczynię gospodarstwie rolnym. W wydanej w sprawie opinii uwzględniono kryteria określone w § 2 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 21 października 1991 r., a w szczególności kryterium określone w § 2 pkt 1 tego rozporządzenia, o czym świadczą wywody na stronie 3 opinii. Biegli ocenili charakter prowadzonego przez wnioskodawczynię gospodarstwa rolnego oraz rodzaj wykonywanych przez nią, jako kobietę, prac w tym gospodarstwie - niewątpliwie przy uwzględnieniu, że w pracach tych uczestniczą pozostali domownicy, a w szczególności jej mąż. Dlatego nie ma podstawy do prowadzenia dalszego postępowania dowodowego, a zwłaszcza z dowodu opinii jeszcze innej placówki naukowej.

W kasacji, wniesionej przez pełnomocnika wnioskodawczyni, zarzucono naruszenie: 1) prawa materialnego polegające na błędnej wykładni art. 21 ust. 2 i art. 21 ust. 2a ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz § 2 ust. 2 pkt 2 i 4 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 21 października 1991 r., a także 2) przepisów postępowania, tj. art. 217 § 1, art. 233 i art. 290 § 1 KPC, co miało istotny wpływ na wynik sprawy. Dlatego wniosek kasacji zmierzał do uchylenia zaskarżonego wyroku i poprzedzającego go wyroku Sądu Wojewódzkiego i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Przede wszystkim wymaga oceny zarzut, czy Sąd Apelacyjny dopuścił się naruszenia wymienionych w kasacji przepisów postępowania. Z obszernych wywodów zawartych w uzasadnieniu kasacji wynika, że strona skarżąca nie zgadza się z oceną Sądu Apelacyjnego, iż uzupełniająca opinia Katedry i Zakładu Medycyny Sądowej [...] Uniwersytetu J. w K. z 12 stycznia 1998 r. dała podstawę do ustalenia, iż wnioskodawczyni, mimo rozpoznanych schorzeń, zachowała zdolność do osobistego wykonywania prac w prowadzonym gospodarstwie rolnym. Zarzuty kasacji sprowadzają się do polemiki z ustaleniami Sądu Apelacyjnego, a jak wyjaśniał już wielokrotnie Sąd Najwyższy, oparta na subiektywnym przekonaniu strony skarżącej polemika z ustaleniami będącymi podstawą zaskarżonego wyroku, nie może stanowić uzasadnionej podstawy kasacyjnej. Sąd Apelacyjny, korzystając z prawa przeprowadzania w swoim zakresie postępowania dowodowego (art. 382 KPC), dopuścił dowód z opinii uzupełniającej wyżej wymienionej placówki naukowej i wskazał kryteria, jakie należy mieć przy ocenie zdolności wnioskodawczyni do pracy w posiadanych gospodarstwie rolnym. Biegli wydający uzupełniającą opinię ustosunkowali się do tych zaleceń, co podkreślił Sąd Apelacyjny w motywach wyroku, wskazując na ich konkretne w tej kwestii wypowiedzi. Sąd Apelacyjny ponadto wyjaśnił dlaczego nie widzi podstawy do prowadzenia dalszego postępowania dowodowego, a w szczególności do zasięgnięcia opinii jeszcze innej placówki naukowej. Według utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego (por. między innymi wyrok z dnia 19 marca 1997 r., II UKN 45/97, OSNAPiUS 1998 nr 1, poz. 24) sąd nie jest obowiązany do uwzględniania kolejnych wniosków dowodowych strony tak długo, aż udowodni ona korzystną dla siebie tezę i pomija je od momentu dostatecznego wyjaśnienia spornych okoliczności sprawy (art. 217 § 2 KPC). Kasacja nie może zatem opierać się na kwestionowaniu ustaleń faktycznych dokonanych wcześniej w prawidłowo przeprowadzonym przez Sąd postępowaniu dowodowym. Ustalenie stanu faktycznego, poprzez ocenianie zebranych w sprawie dowodów, należy do sądu, przed którym postępowanie takie było przeprowadzone, a jedynym jego ograniczeniem ustawowym (art. 233 § 1 KPC) jest, aby sąd ten wszechstronnie rozważył zebrany materiał (por. wyrok Sądu Najwyższego z 27 lutego 1997 r., I PKN 25/97, OSNAPiUS 1997 nr 21, poz. 420), co też miało miejsce w niniejszej sprawie. Konkludując należy więc stwierdzić, że strona skarżąca nie wykazała, że doszło do naruszenia wymienionych w kasacji przepisów postępowania.

2. Zgodnie z art. 21 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, ubezpieczonego uważa się za długotrwale niezdolnego do pracy w gospodarstwie rolnym, jeżeli ze względu na pogorszenie się jego stanu zdrowia istnieją przeciwwskazania do osobistego wykonywania niezbędnych prac w danym gospodarstwie rolnym w okresie dłuższym niż 6 miesięcy. Wobec ustalenia Sądu Apelacyjnego, dokonanego w oparciu o miarodajną, uzupełniającą opinię Katedry i Zakładu Medycyny Sądowej [...] Uniwersytetu J. w K., iż stan zdrowia wnioskodawcy nie powoduje stanu niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym w rozumieniu powołanego przepisu, bezzasadny jest zarzut kasacji naruszenia tego przepisu. Pozbawiony słuszności jest także zarzut naruszenia art. 21 ust. 2a tejże ustawy. Przepis ten, wprowadzając pojęcie tzw. stałej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, odwołuje się do ust. 2. Wskazuje bowiem, iż niezdolność do pracy w gospodarstwie uznaje się za stałą, jeżeli stwierdzone, według wiedzy medycznej zmiany w stanie zdrowia, w stopniu powodującym przeciwwskazania, o których mowa w ust. 2, są nieodwracalne. Z porównania ust. 2 z ust. 2a wynika zatem, że chodzi tylko o rozróżnienie, czy niezdolność ma charakter długotrwały, czy stały. Natomiast w obu tych sytuacjach zmiany w stanie zdrowia muszą powodować przeciwwskazania do osobistego wykonywania niezbędnych prac w danym gospodarstwie rolnym.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy uznał kasację za pozbawioną usprawiedliwionych podstaw, w związku z czym oddalił ją na mocy art. 393<sup>12</sup> KPC.

=====